

РОЗДІЛ 8. ПАРАЗИТОЛОГІЯ

УДК: 619:616.995.121Ц:636.52/.58(477.74)

ЕПІЗООТОЛОГІЯ ЦЕСТОДОЗІВ КУРЕЙ В ГОСПОДАРСТВАХ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Богач М. В., Гладких В. Ю.

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ», м. Одеса, Україна, e-mail: bogach_nv@ukr.net

У статті наведено дані щодо поширення цестодозів курей в господарствах південної та північної частин Одеської області. Встановлено, що в умовах птахогосподарств різних форм власності Одеської області домінує райєтиноз і давенеоз. На півдні ними уражено 36,0 та 20,3 % птиці, а на півночі – 29,1 та 16,3 % курей. Окрім того, на півдні зареєстровано амеботеніоз з показником EI 16,8 % та хоанотеніоз – 6,3 %. Змішаний перебіг від 29,8 % до 33,4 % становила двокомпонентна райєтинозно-давенеозна інвазія.

Ключові слова: кури, райєтиноз, давенеоз, амеботеніоз, хоанотеніоз, поширення, екстенсивність, інтенсивність

Критерієм забезпечення ефективності будь-якої галузі тваринництва, у тому числі птахівництва, є епізоотичне благополуччя господарств щодо інфекційних та інвазійних захворювань [1, 2].

Збудники цестодозів з їх неперевершеною організацією органів фіксації є одним із екстремальних факторів у порушенні цілісності кишкової стінки птиці та лідери серед конкурентних взаємовідносин за живильні речовини з макроорганізмом, що обов'язково відображається на функціонуванні гастродуоденальної, кровотворної, нервової систем та обмінних процесів в цілому [3–5].

В умовах степу та лісостепу України реєструють цестодози птиці, спричинені переважно райєтинами та давеніями. Гельмінти локалізуються в тонких кишках курей, індиків і цесарок з різною інтенсивністю [6].

У порівнянні з райєтинозно, давеніозна інвазія є більш поширеною серед курей, індиків та інших диких птахів. Однак, ця інвазія домінує серед молодняку птиці 2–6 міс. віку, яка користується вигульними майданчиками так як проміжними хазяями є слимаки та наземні молюски популяція яких є достатньо численною в теплу пору року [7].

Однак, залишаються невивченими питання з поширення цестодозів курей у кліматогеографічних зонах України.

Мета роботи. Встановити поширення цестодозів курей та визначити показники екстенсивності та інтенсивності інвазії в господарствах південної та північної частини Одеської області.

Матеріали та методи. Аналіз поширення цестодозів курей проводили за даними власних гельмінтокопроовоскопічних досліджень птиці з господарств південної (Арцизьський, Болградський, Саратський та Тарутинський райони) та північної (Балтський, Котовський, Савранський та Ширяєвський райони) частин Одеської області. Всього досліджено 5476 проб посліду.

Головним критерієм під час проведення епізоотологічного обстеження птахогосподарств була ступінь ураження курей на *Raillietinoses*, *Davaineosis*, *Amoebotaeniosis* та *Choanotaeniosis*. У птахогосподарствах різних форм власності південної частини Одеської області було досліджено 2726 курей, а в господарствах північної частини – 2750 голів.

Гельмінтоовоскопію проб посліду проводили за допомогою флотаційного методу Фюллеборна, визначаючи екстенсивність інвазії. Інтенсивність гельмінтозної інвазії встановлювали за результатами кількісного гельмінтокопроовоскопічного дослідження [8].

Результати досліджень. Аналіз отриманого матеріалу показав, що у птахогосподарствах різних форм власності Одеської області цестодози курей представлені моноінвазіями (райєтини, давенії, амеботенії, хоанотенії) та їх паразитоценозом (райєтини+давенії, райєтини+давенії+амеботенії).

Дані щодо ураження птиці різними видами збудників цестодозів відрізняються у південній та північній частинах Одещини. Це пояснюється тим, що область є великою і видовженою територією. Південна її частина розташована у степовій зоні, яка характеризується наявністю холмистих луків, теплим кліматом, що є сприятливим для розвитку проміжних хазяїв цестод. Північна ж частина області розташована переважно у лісостеповій зоні. Тут клімат прохолодніший, у порівнянні із південною частиною, характеризується більшою кількістю опадів, більш багатою рослинністю. Тому тут умови сприятливі як для розвитку проміжних хазяїв амеботеній (дощові черв'яки), так і для проміжних хазяїв хоанотеній (жуки-коники).

У птахогосподарствах південної частини Одеської області з 2726 досліджених курей інвазовані цестодами були 976 голів з показником EI 35,8 % (табл. 1).

Найвищий відсоток ураження у курей був райєтинозом – 36,0 % з інтенсивністю $36,22 \pm 0,15$ яєць в 1 г посліду. З дослідженого числа курей давенеоз зареєстровано у 198 птахів з EI 20,3 % і найвищою інтенсивністю $52,17 \pm 0,22$ яєць в 1 г посліду. Достатньо

високий показник екстенсивності 33,4 % склав змішаний перебіг райєтинозно-давенеозної інвазії з середньою інтенсивністю 62,25±0,16 яєць ооцист в 1 г посліду.

Таблиця 1 – Поширення цестодозів курей у господарствах південної частини Одеської області (n=976, M±m)

Назва збудника	Уражено, гол.	EI, %	II, яєць в 1 г посліду
Райєтини	352	36,0	36,22±0,15
Давенії	198	20,3	52,17±0,22
Амеботенії	75	7,7	22,28±0,27
Хоанотенії	25	2,6	24,16±0,42
Райєтини+давенії	326	33,4	62,25±0,16

У господарствах південної частини Одеської області з усіх цестодозів курей найменше було уражено хоанотеніозом – 2,6 % і амеботеніозом – 7,7 % при середній інтенсивності 24,16±0,42 та 22,28±0,27 яєць в 1 г посліду відповідно.

У господарствах північної частини Одеської області цестодозами уражено 820 курей різних вікових груп з 2750 досліджених, тобто 29,8 %.

За даними таблиці 2 найвищий відсоток ураження курей, як і в південній частині також становив райєтиноз – 29,1 % майже з аналогічною інтенсивністю інвазії – 32,34±0,45 яєць в 1 г посліду.

Таблиця 2 – Поширення цестодозів курей у господарствах північної частини Одеської області (n=820, M±m)

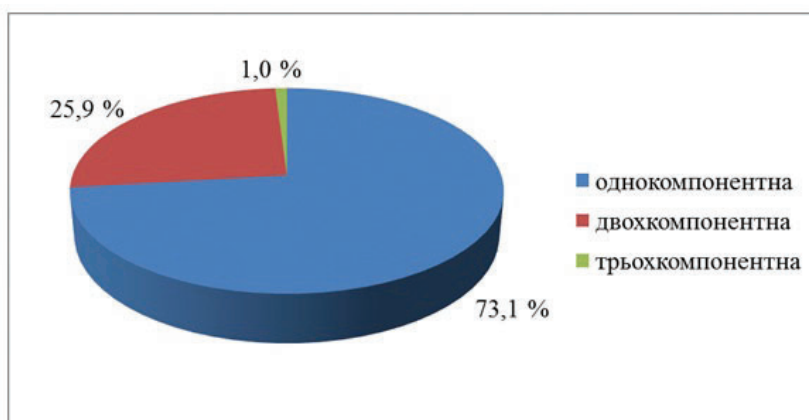
Назва збудника	Уражено, гол.	EI, %	II, яєць в 1 г посліду
Райєтини	238	29,1	32,34±0,45
Давенії	134	16,3	41,25±0,32
Амеботенії	138	16,8	26,45±0,15
Хоанотенії	52	6,3	26,18±0,22
Райєтини+давенії	240	29,8	56,35±0,28
Райєтини+давенії+амеботенії	18	2,2	68,02±0,32

Екстенсивність давенеозної інвазії на 4 % була нижчою, ніж у птиці з південних районів області – 16,3 %. Слід зазначити, що у курей з господарств північної частини екстенсивність амеботеніозної інвазії майже у 3 рази була вищою, ніж у птиці з господарств південної частини і склала 16,8 % проти 7,7 %. Інтенсивність інвазії була майже на одному рівні.

Екстенсивність хоанотеніозу була на рівні 6,3 %, що також у 2,5 рази перебільшує показники з південних районів.

Змішаний перебіг райєтинозу та давенеозу реєстрували у 29,8 % ураженої птиці з інтенсивністю інвазії 56,35±0,28 яєць в 1 г фекалій. Зареєстровано потрійну райєтинозно-давенеозно-амеботеніозну інвазію у 18 курей з EI 2,2 % при середній інтенсивності 68,02±0,32 яєць в 1 г посліду.

Із досліджених курей північної та південної частин Одеської області у 1312 голів була однокомпонентна цестодозна інвазія, що становить 73,1 %, двохкомпонентну інвазію (райєтинозно-давенеозну) зареєстровано у 466 голів, EI 25,9 %, а в 1 % поголів'я птиці – була змішана трьохкомпонентна інвазія, спричинена райєтинами, давеніями і амеботеніями (Рис. 1).

Рис. 1. Екстенсивність моно- та змішаних цестодозів курей в господарствах Одеської області

Висновок. Встановлено, що у південній частині Одеської області екстенсивність інвазії за райєтинозу становила 36 % при інтенсивності інвазії $36,22 \pm 0,15$ яєць в 1 г посліду, екстенсивність давенеозу становила 20,3 % за інтенсивності $52,17 \pm 0,22$ яєць в 1 г посліду, амеботенозу – 7,7 % за інтенсивності інвазії $22,28 \pm 0,27$ яєць в 1 г посліду та хоанотеніозу – 2,6 % за II $24,16 \pm 0,42$ яєць в 1 г посліду. Змішану інвазію реєстрували у 33,4 % птиці.

На півночі Одещини найбільш поширеним є райєтиноз (EI 29,1 % за II $32,34 \pm 0,45$ яєць в 1 г посліду), а також давенеоз та амеботеніоз з екстенсивністю інвазії 16,3 та 16,8 % відповідно. Хоанотеніозом інвазовано 6,3 % курей за інтенсивності інвазії $26,18 \pm 0,22$ яєць в 1 г посліду. Змішану двохкомпонентну інвазію реєстрували у 29,8 % птиці, а трьохкомпонентну у 2,2 % курей.

Перспективи подальших досліджень. Подальша робота буде направлена на визначення сезонної та вікової динаміки цестодозів курей.

Список літератури

1. Приходько Ю. О. Система інтегрованого захисту тварин від паразитів в Україні [Текст] / Ю. О. Приходько, О. В. Мазаний // Здоров'я тварин та ліки. – 2013. – № 12. – С. 18–19.
2. Стибель В. В. Моніторинг епізоотичної ситуації щодо кишкових інвазій курей птахівничих господарств Івано-Франківської області [Текст] / В. В. Стибель, М. В. Глечик // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2010. – Вип. 93. – С. 113–117.
3. Chandra R. Histopathological studies on the lesions caused by *Amoebotaenia sphenoides* in chicks [Text] R. Chandra, K. Singh // Indian J. Anim. Sci., 1982. – Vol. 42. – N 1. – P. 45–50.
4. Dasgupta S. Ultrastructural alterations of the tegument of *Raillietina echinobothrida* treated with the stem bark of *Acacia oxyphylla* (Leguminosae) [Text] / S. Dasgupta, B. Roy, V. Tandon // J. Ethnopharmacol. – 2010. – Vol. 172. – N. 2. – P. 568–571.
5. Abdelqader A. Prevalence and burden of gastrointestinal helminthes among local chickens, in northern Jordan [Text] / A. Abdelqader, M. Gaily, C. Wollny // Prev. Vet. Med. – 2008. – Vol. 15. – N. 1–2. – P. 17–22.
6. Коваленко І. І. Моніторинг інвазійних хвороб свійської птиці в господарствах Степової зони України [Текст] / І. І. Коваленко, Т. В. Маршалкіна, Г. В. Заїкіна // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. – Харків, 2010. – Вип. 93. – С. 271–275.
7. Богач М. В. Структура цестодофауни курей: сезонна та вікова динаміка райєтинозу і давенеозу в умовах Одеської області [Текст] / М. В. Богач, Н. О. Степанова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : зб. наук. пр. ХДЗВА. – Харків, 2012. – Вип. 24. – Ч. 2. – Ветеринарні науки. – С. 481–484.
8. Sammy C. K. Accuracy of diagnosis of intestinal helminth parasites in a reference diagnostic laboratory [Text] / C. K. Sammy, I. Sbedena Stephen, K. Thomas // Int. Journal of Parasitology Research. – V. 3 – Ins. 1. – 2011. – P. 12–16.

EPIZOOTIOLOGY CHICKENS CESTODIASIS AT FARMS OF ODESSA REGION

Bogach M. V., Gladkih V. Yu.

*Odessa Experimental Station of National Scientific Center
“Institute of Experimental and Clinical Veterinary Medicine”, Odessa, Ukraine*

Aim of the work. To establish the spreading of chickens cestodiasis and to determine the indexes of extensiveness and intensiveness of infestation at households of southern and northern parts of Odessa Region.

Materials and methods. The analysis of spreading of chickens cestodiasis has been carried out according to the data of own helmintholaryoscopic examination of poultry from the farms of southern and northern part of Odessa Region. In total 5476 samples of placenta have been taken.

Results. At poultry farms of the southern part of Odessa Region, among 2726 examined chicken 976 animals were infested with cestodiasis – 35,8 %. The highest rate of chickens infestation was with raietinosis – 36,0 % with the highest intensity of $36,22 \pm 0,15$ eggs per 1 g of faeces, daveniosis 20,3 % with the higher intensity of $52,17 \pm 0,22$. The combined progression of raietinosis and daveniosis infestation made out 33,4 % with the average intensity of $62,25 \pm 0,16$ eggs per 1 g of faeces.

Animals infested with choanotaeniosis make out 2,6 % and amoebotaeniosis make out 7,7 % of poultry with the average intensity of $24,16 \pm 0,42$ and $22,28 \pm 0,27$ of eggs per 1 g faeces respectively.

820 chickens of various age groups among 2750 examined in the farms of the southern part of Odessa Region were infested with cestodiasis, that is 29,8 %.

Raietinosis appeared in 29,1 % with the intensity of infestation of $32,34 \pm 0,45$, daveniosis appeared in 4 % less, and amoebotaeniosis and choanotaeniosis is 3 and 2,5 times higher than the poultry from the southern districts of the region. The intensity of infestation was at one level.

Conclusion. In the southern part of Odessa Region, the extensiveness of raietinosis infestation made out 36 % with the intensiveness of invasion $36,22 \pm 0,15$ eggs per 1 g of faeces, daveniosis – 20,3 %, amoebotaeniosis – 7,7 % and choanotaeniosis – 2,6 %. The mixed infestation was registered among 33,4 % of poultry.

In the northern part of Odessa Region, the most widespread is raietinosis (EI – 29,1 % with the II – $32,34 \pm 0,45$ eggs) and also daveniosis and amoebotaeniosis with 16,3 % and 16,8 %. 6,3 % of chicken was infested with choanotaeniosis. Mixed two-component infestation was registered among 29,8 % of poultry, and three-component was registered among 2,2 % of chickens.

Keywords: chickens, raietinosis, daveniosis, amoebotaeniosis, choanotaeniosis, prevalence, extensity, intensity